

Háztartási és kerti hulladék környezetre és egészségre káros kezelése elleni fellépés jogi eszközei

Szerkesztette:

**dr. Berki Zsuzsanna
dr. Gajdics Ágnes
Dr. Fülöp Sándor
dr. Kiss Csaba**

2018. május

Támogatta a Vidékfejlesztési Minisztérium Zöld Forrás programja

PTKF/658/2017

Háztartási és kerti hulladék

környezetre és egészségre káros kezelése elleni fellépés jogi eszközei

Ma Magyarországon – főleg a falvakban és a vidéki városokban – az energiaszegénység és a tájékozatlanság miatt a lakosság egy része a kerti és háztartási hulladékot elégeti, fűtésre használja fel. Az ország szegényebb régióiban a lakosság többsége egész évben gyűjti a háztartási hulladékot, hogy legalább néhány hónapig legyen elegendő tüzelő anyaga. Ez azonban egyértelműen – az arra alkalmatlan tüzelőberendezések miatt is – levegőszennyező, a műanyag hulladékok miatt súlyosan egészségkárosító.¹ A magyar vidék és a kertvárosok környezeti előnye, a viszonylagosan jó levegőminőség elvész, hátrányt szenved az életminőség, romlanak a lakhatási körülmények, az ingatlan árak, a közegészség, gyermekek és idősök egészsége, hátrányt szenved a turizmus, a helyi gazdaságfejlődés. A lakossági fűtés továbbá egyre nagyobb szerepet tölt be hazánk levegőszennyezésében. A probléma igen széles körű és összetett, így van gazdasági, tudati, szervezeti és jogi viszonylata. Ezek közül az EMLA jelen kiadványa a jogi rész kérdést érinti, de kihat a többi tényezőre is. Célunk azon jogi eszköztár bemutatása, amelyek a hulladékégetés észlelése esetén alkalmazhatók. Az egyes jogi lehetőségeket áttekintve különös hangsúlyt helyezünk azokra az anyagi jogi és eljárásjogi kérdésekre egyaránt, amelyek az elmúlt évek tapasztalatai alapján az eredményes eljárásokat akadályozó tényezőnek bizonyultak.

1. Közigazgatási jogi lehetőségek az illegális hulladékégetéssel szembeni fellépésre

A levegő, mint a földi élet fenntartásához elengedhetetlen környezeti elem megóvása a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvényből (továbbiakban: Kvtv.) fakadó kötelezettség. A levegő védelme kiterjed a légkör egészére, annak folyamataira és *összetételére*, valamint a klímára. A levegőt védeni kell minden olyan mesterséges hatástól, amely azt a minőségét veszélyeztető, vagy egészséget károsító módon terheli.

A közigazgatási jog lehetőséget biztosít egyrészt a levegőminőség védelem oldaláról történő fellépésre, másrészt az égetés egyúttal sértheti a hulladék kezelésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket is.

1.1. Levegővédelmi rendelkezések

A tárgykörben a Kvtv. mellett a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rend. (továbbiakban: Levr.) tartalmaz érdemi, anyagi jogi rendelkezéseket a levegő minőségének megóvása céljából, így tilalmakat határoz meg, valamint nevesíti az engedélyköteles tevékenységek körét, továbbá tartalmazza a vonatkozó közigazgatási eljárási szabályokat.

¹ https://www.antsz.hu/felso_menu/temaink/levegominoseg/illegalis_hulladekegetes.html

1.1.1. Jogalap

A Levr. alapján tilos a hulladék szabadtéri és nem megfelelő tüzelőberendezésben történő égetése is, és a hulladéknak – az elemi kár kivételével – bármilyen okból történő kigyulladására nyílt téri égetésnek minősül. Az ingatlan tulajdonosának, használójának a felelőssége tehát objektív.

„4. § Tilos a légszennyezés, a diffúz forrás környezetvédelmi követelményeknek nem megfelelő működtetése miatt fellépő levegőterhelés, valamint a levegő lakosságot zavaró bűzzel való terhelése, továbbá a levegő olyan mértékű terhelése, amely légszennyezettséget okoz.

*27. § (2) **Hulladék nyílt téri, vagy a hulladékok égetésének feltételeit rögzítő jogszabályban foglaltaknak nem megfelelő berendezésben történő égetése, a háztartásban keletkező papírhulladék és veszélyesnek nem minősülő, kezeletlen fahulladék háztartási berendezésben történő égetése kivételével tilos.** Nyílt téri hulladékégetésnek minősül, ha a hulladék - az elemi kár kivételével - bármilyen okból kigyullad.*

(3) Lábon álló növényzet, tarló és növénytermesztéssel összefüggésben keletkezett hulladék nyílt téri égetése tilos.”

1.1.2. Eljáró hatóság

A Levr. 36. § (1) - (2) bekezdései alapján a levegőtisztaság-védelmi ügyekben eljáró hatóság lakossági ügyekben általában (konkrétan az összesen 140 kWth-nál kisebb névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezésekkel kapcsolatos ügyekben) a járási környezetvédelmi hatóság, azaz a fővárosi és megyei kormányhivatal fekvési hely szerinti járási (fővárosi kerületi) hivatala. Egyéb levegőtisztaság védelmi ügyekben a megyei kormányhivatal megyeszékhely szerinti járási hivatala jár el.

1.1.3. Jogkövetkezmények

A hatóság levegőtisztaság-védelmi eljárásának eredményeképpen a jogsértő tevékenység korlátozásáról, felfüggesztéséről, megtiltásáról rendelkezhet, illetve a megszüntetésre, vagy egy esetleges mulasztás pótlására való kötelezéssel egyidejűleg, levegőtisztaság-védelmi bírságot szab ki a Levr. 34. § (1) bekezdése, valamint a 9. sz. melléklet rendelkezései alapján. A bírság kiszabása során a hatóság a mulasztás körülményeit, a kötelezettségszegés súlyosságát, és a kötelezettségszegés időtartamát és ismétlődését veszi figyelembe. A bírság maximális összege 300.000,- forint. A bírságot hátralékos adók módjára hajtják be, ezért az az ingatlan tulajdonos, aki nem képes a bírságot befizetni, még nagyobb bajba kerülhet, azt az ingatlanjára terhelhetik, végső soron az ingatlant el is árvereztethetik.

1.2. Hulladékkezelésre vonatkozó szabályozás

A hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (továbbiakban: Htv.) alapján a hulladékkezelési tevékenységek körébe a hulladék hasznosítási, ártalmatlanítási műveletek tartoznak, valamint az ezekhez szükséges előkezelés. Az egyes kezelési tevékenységeket a jogszabály meghatározza, így a nem megfelelő módon történő kezelés esetén lehetőség van a jogi fellépésre.

1.2.1. Jogalap

A hulladékbirtokos a Htv. 31. §-a alapján köteles gondoskodni a hulladék kezeléséről. Az ingatlantulajdonos, illetve -használó e rendelkezés alapján köteles a hulladék gyűjtésére és az annak átvételére jogosult közszolgáltatónak történő átadására. A törvény alapján e kötelezettség megsértése esetén, így például a hulladék elégetése esetén a hatóság köteles eljárni a Htv. 84. §-a szerint.

„84. § (1) A környezetvédelmi hatóság az e törvényben, valamint más jogszabályban meghatározott előírások teljesítése érdekében a hulladékbirtokost, a hulladék tulajdonosát, illetve a környezethasználót kötelezi

a) a jogszabályban foglalt vagy hatósági határozatban előírt kötelezettségeinek betartására, illetve a jogsértő állapot megszüntetésére, ha az abban foglalt előírásokat a hulladék birtokosa, tulajdonosa, illetve a környezethasználó megszegi, teljesülésüket elmulasztja, illetve a hulladékgazdálkodási engedélyhez vagy a minősítési engedélyhez kötött tevékenységet az engedélytől, a nyilvántartásba vételhez kötött tevékenységet a nyilvántartástól eltérő módon gyakorolja;

b) a környezetet veszélyeztető, szennyező, illetve károsító tevékenység felfüggesztésére, abbahagyására, az eredeti állapot helyreállítására;

c) a környezet szennyezése esetében olyan intézkedés megtételére, amely a környezetszennyezést csökkenti vagy megszünteti, a környezet károsodását kizárja.”

1.2.2. Eljáró hatóság

A Htv. alapján eljáró környezetvédelmi hatóság a megyei kormányhivatal megyeszékhely szerinti járási hivatala.

A bírság kiszabására a jegyző (is) jogosult; a települési önkormányzat jegyzője, illetve a fővárosban a főjegyző jár el.

Célszerű tehát a panaszt mind a járási hivatalhoz, mind a jegyzőnek benyújtani.

1.2.3. Jogkövetkezmények

A hatósági kötelezés, tevékenységtől eltiltás mellett a hatóság a jogsértő tevékenységet folytató személyt, illetve szervezetet hulladékgazdálkodási bírság megfizetésére kötelezi a Htv. 86. §-a alapján.

Külön jogszabály (271/2001. (XII. 21.) Korm. rendelet) rendelkezik a hulladékgazdálkodási bírság mértékéről, valamint kiszabásának és megállapításának módjáról, valamint azon esetkörökről, amikor a jegyző jogosult a bírság kiszabására. A bírság mértékét az alpbírság, valamint a jogsértés jellegét, súlyát, volumenét figyelembe vevő módosító tényező és az ismétlődést figyelembe vevő súlyosító tényező szorzataként kell meghatározni. Az összege ennek megfelelően esetenként más és más, 9.000,- forinttól több százezer forintig terjedhet.

1.3. Eljárásjogi szempontból releváns rendelkezések

Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (továbbiakban: Ákr.) és a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény (továbbiakban: Panasz tv.) alkalmazásának kérdése is felmerül a lakossági bejelentések alapján ezekben az ügyekben az elmúlt

évek hatósági gyakorlata alapján. Meggyőződésünk – összhangban az alapvető jogok biztosának az AJB-6236/2012. számú ügyben kiadott jelentésével – hogy a hulladékok égetése miatti lakossági bejelentéseket a hatóság az Ákr. alapján köteles vizsgálni. Hivatalból történő eljárási kötelezettség van, közigazgatási hatósági eljárást kell indítani a lakossági bejelentés alapján, nem alkalmazható tehát a kevesebb eljárási garanciával járó panaszjog.

A beadványban ismertetni kell az illegális hulladékégetés megvalósításának körülményeit, a jogilag releváns tényeket, így az időpontot, a helyszínt, különös tekintettel az esetlegesen ott tárolt eltüzelt szánt hulladékokra, az égetés körülményeit (szabadtéren vagy háztartási tüzelőberendezésben történt), az esetleges ismétlődést, ha ez rendszeresen előfordul, a füst színét, szagát. Hivatkozást, hogy a fent említett égetés maró szaga és füstje egyértelművé teszi, hogy nem papírt és veszélyesnek nem minősülő, kezeletlen fahulladékot égettek a szóban forgó ingatlanon/háztartási tüzelőberendezésében (ld. Levr. 27. § (2) bek.).

A hatóság a bejelentés alapján köteles eljárást indítani, ennek keretében a tényállást tisztázni, bizonyítékokat összegyűjteni és az ügy érdemében döntést hozni.

A bizonyítás eszközeinek döntő jelentősége van ezekben az ügyekben. A tettenérés és az égető részéről történő elismerés esetében könnyen megállapítható a jogsértés és lezárható az eljárás. Tekintettel arra azonban, hogy az esetek többségében nem ez történik, ezért az égetésről, amennyiben mód van rá, fényképeket/filmfelvételt kell készíteni és ezeket a beadványhoz mellékelni kell. Az eljárásban tanúbizonyításnak is helye van, a szomszédok döntő szerepet játszhatnak a bizonyításban, ha sikerül megnyerni őket az együttműködésre.

A szemle során a hatóság a kazánok, égéstermékek, égésmaradványok vizsgálatára jogosult, illetve köteles. A hatóság eljáró tagja jogosult különösen a szemlével érintett területre, építménybe és egyéb létesítménybe belépni, bármely iratot, tárgyat vagy munkafolyamatot megvizsgálni, felvilágosítást kérni, illetve mintát venni. A szemle eredményes és biztonságos lefolytatása érdekében a hatóság a rendőrség közreműködését kérheti.

Amennyiben az égető nem ismeri el, hogy háztartási tüzelőberendezésében hulladékot égetett, akkor szakértői bizonyításnak is helye lehet az eljárásban, a kéményből vett koromminta laboratóriumi vizsgálatával ugyanis megállapítható a hulladékégetés ténye. A hivatalból indult eljárásokban a szakértői költséget a hatóság előlegezi és viseli. (Amennyiben a hatóság az eljárás végén kötelezettséget állapít meg az ügyfél részére, akkor az ügyben felmerült eljárási költség viselésére is kötelezi az ügyfelet.)

A hatóság eljárási kötelezettségéből pedig egyértelműen következik, hogy döntéshozatali kötelezettség is van. Amennyiben a bejelentő egyben ügyfélnek is tekinthető az adott hatósági ügyben (azaz valamely jogát, jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti pl. szomszédban történő égetés esetén), akkor a hatósági döntést vele is közölni kell és egyúttal jogorvoslati joga is van az ügyben.

Figyelemmel a Kvtv. 97. §-ában foglaltakra, a bejelentő minden esetben jogosult arra, hogy az írásos bejelentésére érdemi választ kapjon.

„97. § (2) Mindenkinek joga, hogy környezetveszélyeztetés, környeztkárosítás vagy környezetszennyezés esetén a környezethasználó és a hatóságok figyelmét erre felhívja. Az erre vonatkozóan írásban tett felhívásra a hatáskörrel rendelkező szerv intézkedésének megtétele mellett a törvényben előírt határidőn belül érdemi választ köteles adni.”

A bejelentő a panasz előterjesztésekor kérheti, hogy az eljáró hatóság a személyes adatait zártan kezelje, így azok ne váljanak megismerhetővé adott esetben a szomszéd számára.

Ákr. 28. § [Az adatok zárt kezelése]

„(1) Indokolt esetben a hatóság kérelemre vagy hivatalból elrendeli az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője természetes személyazonosító adatainak és lakcímének zárt kezelését, ha az eljárásban való közreműködése miatt súlyosan hátrányos következmény érheti. A végzést a kérelmet előterjesztővel kell közölni.”

1.4. Az avarégetés jogi szabályozása

Az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról szóló 54/2014. (XII. 5.) BM rendelet alapján a belterületi ingatlanok használata során keletkezett hulladék szabadtéri égetése tilos.

„225. § (1) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a lábon álló növényzet, tarló, növénytermesztéssel összefüggésben és a belterületi ingatlanok használata során keletkezett hulladék szabadtéri égetése tilos.”

A Kvtv. 48. § (4) b) pontja alapján a települési önkormányzat képviselő-testületének hatáskörébe tartozik a háztartási tevékenységgel okozott légszennyezésre vonatkozó egyes sajátos, az avar és kerti hulladék égetésére vonatkozó szabályok rendelettel történő megállapítása.

Amennyiben egy településen az önkormányzat képviselő-testülete nem alkot rendeletet az avarégetésről, alapértelmezésben a tevékenység tilos. Amennyiben készült rendelet, akkor az abban előírtakat kell betartani, adott időszakban és módon engedélyezett az égetés. Az önkormányzati rendelet szabályainak megsértése esetén a helyi jegyzőhöz lehet panasszal fordulni.

2. Polgári jogi eszközök – birtokvédelem és szomszédjogok érvényesítése

A fentebb bemutatott közigazgatási eljárási lehetőségek mellett a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben (Ptk.) biztosított jogok sérelme miatt, a polgári jog szabályai szerint felléphet az a személy, akit/amelyet hátrányosan érint a környezetszennyezés, jelen esetben a háztartási és kerti hulladék égetése. Ennek vonatkozásában több kérdés is megválaszolendő, mielőtt bárki belevágna a jogérvényesítésbe.

2.1. Jogalap

A Ptk. kimondja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátai között személyiségét, emberi méltóságát és az abból fakadó személyiségi jogait mások tiszteletben tartsák. A környezetszennyezések kapcsán a személyiségi jogok körében elsődlegesen **az élethez, a testi épséghez és az egészséghez való jog** említendő (Ptk. 2:43. § a) pont).

A személyhez fűződő jogokon túl az ingatlanok zavartalan használatára vonatkozó jog érvényesíthető. Az ingatlan birtokosát – tehát nem kizárólag annak tulajdonosát – ugyanis **birtokvédelem** illeti meg, ha birtoklásában jogalap nélkül háborítják (Ptk. 5:5. §). Ez azt is jelenti, hogy amennyiben az égetés pl. a helyi önkormányzati rendelet lehetőséget ad, és annak kereteit a zavaró tevékenység nem lépi túl, azonban eléri a szükségtelen zavarás mértékét, úgy az a közigazgatás jogszerűsége ellenére is jogszerűtlen háborításnak tekinthető (ez az ún. ágazati jogellenesség elve).

A Ptk. rögzíti **a dolgok használatának általános korlátjaként**, hogy a tulajdonos a dolog használata során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen a szomszédokat

szükségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné (Ptk. 5:23. §). A tulajdonos köteles kerülni a szükségtelen zavarást, ami egyben a szomszédok és más személyek jogilag védett érdeke. A szennyezéssel érintettek tehát e jogszabályra hivatkozással is felléphetnek, amennyiben úgy vélik, a zavarás már eléri a „szükségtelen” mértéket. Ezzel kapcsolatban fontos még egyszer aláhúzni, hogy akár az egyébként jogszerű magatartás is megvalósíthatja más személyek szükségtelen mértékű zavarását. Vagyis a kerti hulladékégetés (akár intenzitásában, akár időtartamában) elérhet egy olyan szintet, amelyet a szomszédok már nem kötelesek tűrni, akkor sem, ha egyébként az égetést jogszabály lehetővé teszi.

2.2. A bírósági eljárás

Az egészséghez való joga védelmében senkit nem lehet meggátolni, s amennyiben a szennyezésből eredően felmerül e jog sérelme, annak érvényesítése iránti pert az illetékes elsőfokú bíróság előtt kell megindítani. A személyiségi jogi perek első fokon a törvényszékek hatáskörébe tartoznak, vagyis a felperesnek a jogvita alapját képező tényeket és az annak elbírálását kérő beadványt (azaz a keresetlevelet) ezen bírósághoz kell benyújtani. A törvényszék előtti perekben a polgári perrendtartás szabályai szerint kötelező a jogi (ügyvédi) képviselőt.

A birtoklás jogtalan zavarása miatt a birtokos a zavarás megszüntetését kérheti a bíróságtól. A birtokvédelmet egy éven belül a jegyzőtől is lehet kérni, s amennyiben a kérelemnek helyt ad, a jegyző a birtoksértőt a birtoksértő magatartástól eltiltja; kivéve, ha nyilvánvaló, hogy az, aki birtokvédelmet kért, nem jogosult a birtoklásra vagy birtoklásának megzavarását tűrni volt köteles. A jegyző határozata ellen közigazgatási úton jogorvoslatnak nincs helye. Aki a jegyző birtokvédelem kérdésében hozott határozatát sérelmesnek tartja, tizenöt napon belül a bíróságtól kérheti a másik féllel szemben indított perben a jegyzői határozat megváltoztatását.

A hulladékégetésből származó égéstermék veszélyes lehet az emberi egészségre, de – az égetett anyagok és az égetés gyakorisága, időtartama függvényében – akár egészségkárosodást is okozhat. Emellett előfordulhat, hogy valakit anyagi károsodás ér a szennyező magatartás miatt.

A személyhez fűződő jogok megsértése kapcsán a sérelmet szenvedett fél sérelemdíjra tarthat igényt. Aki személyiségi jogainak megsértéséből eredően anyagi kárt is szenved, a jogellenesen okozott károkért való felelősség szabályai szerint követelheti a jogsértőtől kárának megtérítését. Ebben a körben már azok a szabályok irányadók tehát, amelyek az anyagi károk megtérítésére egyébként is vonatkoznak. Az anyagi károk több formában megjelenhetnek, valamilyen dologban esett értékcsökkenés, a károk elhárítására tett intézkedések költségei, de az elmaradt haszon is kárnak minősül.

A fentiek szerint egy esetleges egészségkárosodás miatti gyógyszerköltség és gyógykezelés megtérítésére a szennyezéssel érintett ingatlan használhatóságának csökkenéséből eredő kár, elmaradt haszon megtérítésére vonatkozó szabályok alkalmazandók. A Ptk. rögzíti a károkozás általános tilalmát, s kimondja, hogy aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Fontos rögzíteni ugyanakkor, hogy a kár bekövetkezését és az okozati összefüggést a károsultnak kell bizonyítania. Kevés orvos hajlandó ugyanakkor arra, hogy írásba adja vagy a bíróság előtt elmondja, hogy pl. egy adott hulladékégetési tevékenység és a szomszédok valamelyikénél bekövetkezett légúti megbetegedés között okozati összefüggés van. Azt azonban már könnyebben elismerheti, hogy az illegális hulladékégetés hozzájárulhatott a beteg állapotának kialakulásához vagy súlyosbodásához, amikor is a kár egy részét az alperes viselni lesz köteles.

Nem állapítható meg az okozati összefüggés azzal a kárral kapcsolatban, amelyet a károkozó nem látott előre és nem is kellett előre látnia.

A károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni, ennek körében a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést, az elmaradt vagyoni előnyt és a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket.

Amennyiben a károsodás még nem következett be, azonban annak fennáll a reális veszélye, a veszélyeztetett kérheti a bíróságtól, hogy azt, aki a veszélyt előidézte, az eset körülményeihez képest tiltsa el a veszélyeztető magatartástól, kötelezze a kár megelőzéséhez szükséges intézkedések megtételére, illetve kötelezze megfelelő biztosíték adására.

Az általános szabályok szerint mentesül a felelősség alól a károkozó, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható. Arra a károkozóra azonban, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz, szigorúbb szabályok vonatkoznak: a Ptk. szerint ilyen esetben a károkozó csak akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a tevékenysége körén kívül esik.

Fontos – ha nem a legfontosabb – pontja a pernek a bizonyítás, amelyet még a perindítást megelőzően alaposan körbe kell járni, lehetséges eszközeit és várható költségét meg kell fontolni. A bizonyítás sikerességétől függ a pernyertesség. A kárt szenvedett fél feladata a perben annak bizonyítása egyrészt, hogy őt kár érte, másrészt, hogy a kár a károkozó személy jogellenes cselekményének következménye, harmadrészt pedig a követelés mértékének megalapozottságát is a károsult köteles bizonyítani.

Dokumentumok, tanúvallomások, fénykép- és videó-felvételek is alátámaszthatják a károsulti igényt. A kár és a károkozó tevékenysége közötti kapcsolatot azonban elsősorban igazságügyi szakértő bevonásával lehet igazolni. A bizonyítás költségeit fő szabály szerint a pervesztesség arányában viselik a felek, ez azonban értelemszerűen csak a bírói döntés meghozatalakor derül ki. A költségek megelőlegezése azonban annak a félnek a feladata, aki bizonyítani szeretné állítását. Az igazságügyi szakértők díja néhány tízezer forinttól több százezer forintig is terjedhet az elvégzendő vizsgálatok és a szükséges szakértelem függvényében. Az ügy körülményeitől függően pedig egyetlen szakértő általában nem elég, pl. az ingatlan forgalmi értékének csökkenését ingatlanforgalmi szakértő, míg a légszennyező anyagoknak a környezetre és a lakosságra gyakorolt hatásait környezetvédelmi (levegőtisztaság-védelmi) szakértő tudja megállapítani. Egészségkárosodás esetében pedig orvosszakértői véleményre is szükség van, ha a kárigény része az egészségromlásból eredő anyagi károk megtérítése is.

A Ptk. nem csak a természetes, de a jogi személyeket és a nem jogi személy szervezetek jogait is védi. Még személyhez fűződő jogai is vannak a jogi személyeknek, igaz, hogy csak korlátozottabb körben, mivel nyilván esetükben egészséghez, élethez való jogról nem beszélhetünk. A jogi személy is követelheti azonban a birtokvédelmi, szomszédjogi rendelkezésekből eredően, hogy birtoklásában ne zavarják szükségtelen mértékben. Ez azt jelenti, hogy például egy cég, amelynél a napi munkavégzést, vállalkozói tevékenységet akadályozza a környezetszennyező magatartás, mint ingatlanbirtokos, illetve tulajdonos felléphet a zavarással szemben, s megteheti – értelemszerűen az egészséghez való jog érvényesítése kivételével – mindazon lépéseket, melyeket fentebb bemutatunk.

Itt említendő a környezetvédelmi egyesületek különleges lehetősége, amelyet számukra a Kvtv. biztosít. Eszerint környezetveszélyeztetés, környezetszennyezés vagy környezetkárosítás esetén a környezetvédelmi szervezet a környezet védelme érdekében jogosult fellépni, és a környezethasználó ellen pert indítani. A perben a szervezet kérheti a bíróságtól, hogy a veszélyeztetőt tiltsa el a jogsértő magatartástól (működéstől), illetve kötelezze a kár megelőzéséhez szükséges intézkedések megtételére (Kvtv. 99. §).

3. A büntetőjogi fellépés lehetőségei

A jogsértő környezetszennyező tevékenység kapcsán annak jellegétől függően akár büntetőjogi felelősségre vonásnak is helye lehet. A jogtalan kerti és háztartási hulladék égetése elsősorban a levegő tisztaságát rontja, de a szennyező anyagok bemosódása által közvetve a talaj, a vizek minőségére is káros hatással lehet.

3.1. Jogonalap

A hulladékok jogsértő módon történő ártalmatlanítása a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 248. § hulladékgazdálkodás rendjének megsértése tényállásába ütközhet.

„248. § (1) Aki

a) arra a célra hatóság által nem engedélyezett helyen hulladékot elhelyez,

b) engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve hulladékgazdálkodási tevékenységet, illetve hulladékkal más jogellenes tevékenységet végez,

bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

E bűncselekmény megítélhetősége során hulladéknak minősül mindaz, amit a hulladékról szóló törvény hulladéknak minősít, ha alkalmas az emberi élet, testi épség, egészség, a föld, a víz, a levegő vagy azok összetevői, illetve élő szervezet egyedének veszélyeztetésére.

Ht. 2. §

„23. hulladék: bármely anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválnik, megválni szándékozik vagy megválni köteles;”

A Btk.-beli hulladékfogalom tehát a Ht.-ben található meghatározást kiegészíti azzal, hogy a hulladéknak alkalmasnak kell lennie a veszélyeztetésre. Hulladékégetés esetében tehát nem az elégetett hulladék mennyisége a döntő, hanem az égetés során felszabaduló mérgező anyagok mennyisége és veszélyessége a társadalomra veszélyesség alapja.

3.2. Eljáró hatóság

Feljelentést bárki tehet, nyomozó hatóságként a rendőrség jár el ezekben az ügyekben.

A megfelelő bizonyítékok összegyűjtését követően a rendőrség vádemelési javaslattal küldi meg a nyomozati anyagot az ügyészség részére, amely – amennyiben a bűncselekmény elkövetésének gyanúját szintén alaposnak találta – vádat emel.

3.3. Jogkövetkezmények

A Btk. vonatkozó rendelkezése alapján, aki engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve hulladékgazdálkodási tevékenységet, illetve hulladékkal más jogellenes tevékenységet végez, bűntettet valósít meg. Amennyiben a cselekményt gondatlanul követik el, azaz az elkövető nem észlelte, holott észlelnie kellett volna, hogy olyan hulladékot éget, amely veszélyes lehet a környezetre, emberi egészségre, szintén bűncselekményt követ el, azonban enyhébb büntetési tételre számíthat, mint az, aki ezt szándékosan teszi.

Súlyosabb szankcióval kell azonban szembenéznie annak a személynek, aki a fenti bűncselekményt akár szándékosan vagy gondatlanul, de veszélyes hulladékra követi el.

A bűncselekmény miatti felelősségre vonás, a szankciók alkalmazása a nyomozó hatóságok nyomozati eljárását követően a büntetőbíróság feladata.

Megjegyezzük, hogy sajnálatos módon a jelenleg hatályos, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a természetvédelmi területekre vonatkozó tényállástól eltekintve) nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely biztosítja az illegális hulladékégetéssel szembeni fellépés lehetőségét.